

**Diakonie &
Parochie**

**Diaconie en
generaties**

Jaargang 28, nummer 4, 2008

je naaste als jezelf

2008 nr. 4

DIAKONIE EN PAROCHIE

Wat is dit voor een tijdschrift?

Prijs van dit
nummer € 5,00
exclusief porto

Onder **DIAKONIE** verstaan we:

- * allerlei manieren waarop
- * groepen christenen (waaronder parochies)
- * zich solidariseren met mensen in nood
- * of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een tijdschrift dat speciaal naar parochies kijkt. Het wil de lezers ervan helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad. Het verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs €14,75 p.j., losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Voor abonnementen en bestellingen:

Postbus 13049, 3507 LA Utrecht,

tel: (030) 232 69 09, fax (030) 230 70 99

e-mail: bestel@rkk.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

***Kijk voor meer diaconale voorbeelden
en meer diaconale spiritualiteit ook op
www.rkdiaconie.nl***

Aan dit nummer van Diakonie & Parochie werkten mee: Jo Beckers, Theo Brand, Hub Crijns, Esther van der Panne (eindredactie), José Peters, Annemarie de Wit.

Productie: Actioma, Tilburg/Rotterdam. Opmaak en print: Drukkerij Groenewoud

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons.

ISSN 0922-9647 www.actioma.nl

VOORAF

Dit is het tweede nummer van Diakonie & Parochie over 'diaconie en generaties'.

We openen met een interview met Jo Beckers, werkzaam bij de Dienst Kerk en Samenleving van het bisdom Roermond, waarin de relatie tussen ouderen en diaconie centraal staat. In de praktijkvoorbeelden komen alle generaties aan bod: kinderen, jongeren, 40-ers en 50ers in de bijstand en volwassenen die een dierbare verloren hebben (van alle leeftijden, maar overwegend boven de 60),

INTERVIEW:

diaconie en ouderen

Het sleutelbegrip is aandacht

Esther van der Panne

Hoe kijk je naar ouderen en diaconie? Welke problemen hebben ouderen en wat doen parochies daaraan?

Dat zouden geen moeilijke vragen moeten zijn. Veel parochiegemeenschappen worden immers door ouderen gedragen. Doen die ouderen niet al heel veel aan diaconie?

Jo Beckers is in zijn werk voor de Dienst Kerk en Samenleving van het Bisdom Roermond op allerlei manieren betrokken bij ouderenpastoraat en de levenssituaties van ouderen. Hij is onder andere geestelijk adviseur van de KBO-Limburg, een stevige ouderenbond met 40.000 leden, en is daar ook voorzitter van de commissie pastoraal en identiteit. Vanuit de KBO lopen een aantal projecten op het gebied van ouderen en zingeving, zoals gespreksgroepen over 'het verhaal van je leven'.

Een tweede werkterrein is het contact met zorginstellingen in de provincie. Het derde deel van Beckers' taak is de Werkgroep Ouderenpastoraat in het bisdom. In de werkgroep zit een vertegenwoordiging van de KBO-Limburg, van parochies, dekenaten en zorginstellingen. Deze groep heeft een praktische en veel gebruikte handreiking gemaakt voor Ouderenpastoraat in de Parochie: kort en overzichtelijk, met heel veel tips en voorbeelden van activiteiten op de terreinen catechese en gemeenschapsopbouw, dia-

2008 nr. 4

conie en liturgie. Beckers: "De handreiking is vooral gericht op samenwerking tussen parochies en maatschappelijke initiatieven, zoals ouderverenigingen, en tussen parochies en zorginstellingen. Die beoogde samenwerking loopt ook door al mijn eigen werkterreinen heen. Voor een deel is het opbouwwerk, om te bevorderen dat die samenwerking nog duidelijker op gang komt."

Voor Beckers is het belangrijk dat hij ook les geeft in het vak bijbel, aan de HBO-opleiding pastoraat, geestelijke verzorging en catechese aan de Fontys-hogeschool in Sittard. Daar komt hij in contact met aspirant-werkers in de parochies en zorginstellingen en kan de theorie op haalbaarheid in de praktijk getoetst worden.

Aandacht is het sleutelbegrip

Ouderenpastoraat, ouderen en zingeving - is er van daaruit ook een verbinding met diaconie?

"Diaconie maakt voor mij, in mijn werk, deel uit van het pastoraat.

Ik weet niet welk labeltje je eraan wilt hangen, maar binnen de KBO bijvoorbeeld gebeurt heel veel aan ledenhulp: mensen regelen vervoer voor anderen, zorgen dat ze kunnen deelnemen aan ontmoetingsactiviteiten en doorbreken zo het sociaal isolement van ouderen die niet meer zo mobiel zijn. Eenzaamheid en sociaal isolement zijn heel belangrijke onderwerpen in KBO-verband. Ook zijn er deskundig getrainde vrijwilligers die belastingadvies

DIACONIE EN GENERATIES

geven en ouderenadviseurs. Dat zijn echt opleidingen van twee jaar. Als je ziet hoeveel energie van vrijwilligers daarin gaat zitten. Het wonderlijke is - en dat vind ik typisch katholiek - als je mensen door gesprek ervan bewust maakt dat ze dit ook vanuit een religieuze motivatie en inspiratie doen, staan ze met grote ogen te kijken. Zo vanzelfsprekend is het. En typisch katholiek is: daar praat je niet over, dat doe je gewoon.

De KBO is belangenbehartiger voor welzijn, voor zorg, voor woningen, mobiliteit, educatie. En dat doe je vanuit die 'K', zo geef je inhoud aan die katholiciteit. En het is belangrijk om dat ook zo nadrukkelijk te thematiseren. We kijken of het lukt om een platform voor bezinning te ontwikkelen, zodat je weet dat je bij KBO ook terecht kunt met je vragen over zingeving. We hebben huiskamergesprekken georganiseerd over 'het verhaal van je leven'. Daar gaat het ook over de plek die geloven inneemt in het levensverhaal van ouderen.

Veel leden zien de KBO als een bond om elkaar te ontmoeten, dan zeggen anderen: nee, de KBO is officieel een belangenbehartiger. Dan worden de sociale gemeenschapsactiviteiten afgezet tegen de belangenbehartiging. Maar de kunst is om het een in het verlengde te zien van het andere: het is belangrijk dat je het lenigen van nood betrokken houdt op je gemeenschap.

Je ziet het ook in parochies. Mensen in diaconale groepen ervaren zich als marginaal, terwijl ze misschien wel juist in het centrum staan. De band tussen diaconie - zorgen voor elkaar, de dienst aan elkaar - en het leren en het vieren, die zijn we kwijt.

Ik wil graag terug naar de oorspronkelijke betekenis van diaconie zoals ik dat lees in Handelingen: de dienst aan elkaar als de nood aan de man en de vrouw is. Diaconie is voor mij dus de dienst aan elkaar, binnen en buiten de (parochie)gemeenschap. En dat degenen die niet tot die gemeenschap hoort, er ook bij hoort, zie ik ook heel mooi in zo'n activiteit van de KBO als het trainen van ouderenadviseurs. Het was meteen duidelijk dat daar een aantal alllichttone adviseurs bij moesten zijn. Ook dat was vanzelfsprekend!

Een heel sterk voorbeeldverhaal vind ik daarom in Matteüs 25, bij de werken van barmhartigheid: Heer, we wisten niet dat jij dat was - die honger had... Ook hier zie je: 'natuurlijk' lenig je de nood van de ander, dat is vanzelfsprekend. Terwijl het in deze gelijkenis, theologisch gesproken, gaat om de Christus als het sacrament van de Godsontmoeting."

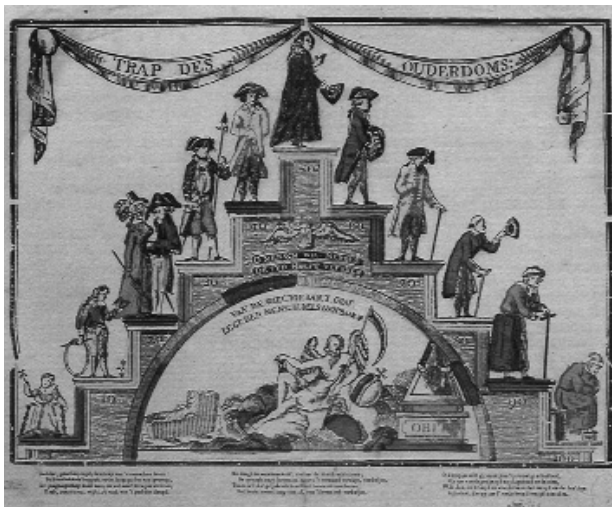
2008 nr. 4

Parochies zijn in de praktijk vaak gemeenschappen van ouderen, wat betekent dat?

“Allereerst: ouderen heb in alle soorten en maten, dat is een beeld van onze vergrijzende maatschappij. Vanaf je 55e kun je lid worden van de KBO, en in landelijk KBO-verband is er een activiteit ‘krachtig 80’. Ouderen - dat loopt tot in de negentig.

De vergrijzing wordt in het pastoraat het eerst zichtbaar. Het zijn feitelijk de ouderen, van 60-90, die de parochiegemeenschap vormen en dragen. Parochieleven is zo vaak per definitie ouderenpastoraat, ván ouderen vóór ouderen. Veel pastores zetten massaal in op jeugd die er niet meer is. Eigenlijk vind ik dat je dan voorbij gaat aan de ouderen die er wel zijn. Het is belangrijk om als je een gemeenschap van ouderen bent, dat ook zo te benoemen. Anders komen we in een illusoire wereld terecht.

Over tien, vijftien jaar zijn er geen jongeren meer om ons te verzorgen. Dat betekent dat wij elkaar moeten verzorgen. Dan moeten we dat op een eerlijke manier verdelen.

Vanuit dat samen grijs worden, zie ik mogelijkheden om ons de vraag stellen: Hoe willen wij ouder worden? Wie zijn wij als gemeenschap? Dan komen de bezinning en het leren toch weer om de hoek kijken.

De parochie heeft een wezenlijke bijdrage te leveren aan het werkelijke samenleven van mensen, en dat kan ze ook. Daar zitten kansen, doordat je zorgt dat mensen betrokken blijven, bijvoorbeeld door een ziekentelefoon, door het mobiliseren van vrijwilligers die in staat zijn om een gesprek te

voeren. Het gaat erom mensen erbij te laten horen.

Veel parochieverbanden hebben al ontmoetingsplekken voor ouderen. Dat kunnen ontmoetingsochtenden zijn, bezoekersgroepen, liturgische vieringen of speciale vieringen. Daar kun je bij aansluiten, die kun je verbreden, meer draagvlak geven. Veel gemeenschapsvoorzieningen, ontmoetingsplekken ook voor ouderen, gaan vanwege herbestemmingsplannen tegen de grond. Als kerken heb je gebouwen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten,

stel die ter beschikking.

Kijk vooral ook naar je samenwerkingspartners, zoek je bondgenoten op. Heel wat bestuurders van plaatselijke afdelingen van de ouderenbonden zijn ook actief in de parochie. Maak dat zichtbaar. Verstevig die banden.

Essentieel daarin is dat het gaat om samenwerking, niet om annexeren en evangeliseren. Als het je te doen is om het lenigen van de nood van mensen, dan kun je elkaar daar ook op vinden. Het werk moet gedaan worden en het is makkelijk als je dat samen kunt doen.

Kijk uit wat je met bestaande sociale verbanden doet. Het hele proces van clustering van parochies heeft al veel om zeep gebracht. Dat treft vooral die mensen die zich nog betrokken voelen en weten bij de kerk. En dat zijn vooral ouderen.”

Wat zijn de grootste problemen waar ouderen van 75, 80 tegenaan lopen?

“Inkomen is natuurlijk belangrijk. Dat is basis-bestaan. Alleen van een AOW rondkomen, dat is bar en boos. Maar het sleutelbegrip is aandacht. Als er aandacht is, is er geen vereenzaming, dan wordt er een appèl gedaan op jouw kwaliteiten als mens.

Als het zorgen voor elkaar alleen is, omdat het niet anders kan, wordt het een kale bedoening. Maar als het leuk kan zijn om voor elkaar te zorgen, dan gebeurt er iets wezenlijks: wederkerigheid. Dan willen mensen ook niet dood. Als het hun tijd is, ja. En dat blijkt wel, wanneer het die tijd is.

Ook bij banden tussen generaties gaat het om de kwaliteit, om de intentie van waaruit die relatie beleefd wordt en de mogelijkheid om dat met elkaar te delen. Daar kan pastoraat ook hulp in bieden, om te kijken waar verstoorde relaties tussen ouders en kinderen zijn.

Al die tv-programma's als 'Missing' en 'Spoorloos' zijn er niet voor niets. Die appelleren aan grote pijn die door heel veel mensen geleden wordt. Daar liggen mogelijkheden te over, ook voor het pastoraat. Er is gigantisch veel 'unfinished business'. Ziekenbezoek, mensen die gaan sterven - daar liggen je aanknopingspunten, dat zijn vaak de momenten waarop mensen zich weer kunnen openen. Daar kun je je op instellen. Gaat het bij pastoraat in een terminale fase alleen om het sacrament of praten we ook nog met mensen?

De bereidheid om iets te betekenen voor een ander, is groot. Men ziet dat vrijwilligerswerk zinvol is. In Venlo is pas een nieuw hospice geopend. Ze hebben 140 vrijwilligers en er staan er 80 op

2008 nr. 4

een wachtlijst. Als je mensen vraagt: wat motiveert je?, zeggen ze: Dat ik eindelijk kan doen wat ik belangrijk vind in het zorgen voor mensen, dat ik in gesprek kan gaan met anderen op een niveau waar het er werkelijk toe doet.

Als je kijkt hoe wij in de samenleving met zorg omgaan: een x- aantal technische handelingen in een aantal minuten, in een protocol, in een voorgeschreven pakket. Elke menselijke relatie wordt om zeep geholpen. Als zorg in aandacht gebeurt en in wederkerigheid, gebeurt het effectiever dan wanneer die ontbreken.

Van die wederkerigheid zullen we het moeten hebben.”

Dat geldt toch voor ieder mens?

“Ja, maar tot een bepaalde leeftijd ben je nog jong, talentvol, energiek... Wij hebben daarom ook een plaatje van ouder worden waarbij je actief bent, in een leren motorpak op waterski's, maar er komt een moment waarop je dat niet meer kunt. En er komt een moment waarop je dat niet meer wilt. Het kunnen is vaak nog doorslaggevend dan of je dat wel wilt. En dan word je op jezelf teruggeworpen. Als de wagen begint te kraken, houden heel veel dingen op.

Het leven is niet maakbaar. Daar gaat het ook over in de gespreksgroepen die de KBO organiseert over het verhaal van je leven. Een belangrijke vraag daarbij is die van 'het niet geleefde leven', juist tegen de achtergrond van de mooie plaatjes van carrière en ontwikkeling. Er komt een moment dat je beseft: ik ben geen professor geworden. Of: ik heb geen kinderen gekregen. Dat zou ook in de parochie heel zinnig zijn, dit soort gesprekken.”

Ondanks alle plaatjes van actieve ouderen: het beeld van een gemeenschap van 75-plussers wordt niet gezien als een wervend beeld...

“De kracht van 75-jarigen kan heel wervend zijn - als je ziet hoe die met elkaar swingen!

In de zomer doe ik regelmatig mee aan een internationaal treffen van joden en christenen. Een van de initiatiefnemers is een joods liberale rabbijn. Elk jaar zingt hij een zelfgemaakt lied. Een van die liedjes heet 'Sister Oda on a swing'. Het gaat over drie nonnen die vanaf het begin meededen aan die weken, keurig in habijt. Tijdens een uitstapje gingen ze op de schommel zitten in de speeltuin. Een regel in het liedje stelt de vraag: Wie is er gek - degene in habijt op de schommel of wij die ernaar kijken en denken: wat is dat?

Als kerk steken wij onevenredig veel aandacht, geld en energie in jongeren. Vanuit welk perspectief en vanuit welke behoefte? Heel

DIACONIE EN GENERATIES

veel initiatieven zijn illusoir en spiegelen jongeren iets voor wat er gewoon niet is. Als jij een gemeenschap bent waarvan iedereen voelt: dit is de moeite waard, hier hebben ze werkelijk aandacht voor elkaar, hier hebben ze aandacht ook voor mij - dan ben je wervend. De authenticiteit van je relaties, dat is wervend, ook voor jongeren. Maar het feit dat ik dat moet noemen, geeft al te denken.”

*Besteladres handreiking Ouderenpastoraat in de parochie:
dhr. Jos Moonen, secretaris van de werkgroep ouderenpastoraat, Post-
bus 470, 6040 AL Roermond, tel. 0475-386746,
e-mail: j.moonen@bisdom-roermond.nl.*

Materiaal voor groeps- en huiskamergesprekken ‘Het verhaal van je leven’, door Arjan Broers (Den Bosch - Odijk 2004), is te bestellen bij Unie KBO, tel. 073 - 6123475.

Drie avonden over dementie voor bezoekers

De werkgroep Ouderenpastoraat in het Bisdom Roermond voerde ook een proefproject uit rond dementie: drie avonden voor vrijwilligers van bezoekersgroepen, vooral gericht op uitwisseling en verwerking van ervaringen. Hoe kom je dementie tegen in je bezoekerswerk? Hoe reageer je daarop? Wat doet dat met jezelf? Hoe ga je daarmee om, ook als gelovig mens?

Uitgangspunt voor deze avonden was de theatervoorstelling ‘Tafel van twee’ van Thomas Borggreffe. Deze voorstelling laat niet alleen de binnenwereld van een dementerende vrouw zien, maar ook de hierdoor veranderende relatie tussen man en vrouw. Beide vechten met de ziekte. Kan hij liefdevol met haar in verbinding blijven, wat dringt nog tot haar door, wat is de grens van zijn zorgen voor haar?

Zie voor meer informatie over deze voorstelling:
www.thomasborggreffe.nl

2008 nr. 4

VOORBEELDEN

GHB EN ALCOHOL: LEVENSBEDREIGENDE ERVARINGEN

In januari 2008 hebben we als Ireneüsparochie (van vier dorpen in de Noordoostpolder) een zinvolle avond gehouden voor 14- en 15-jarige jongeren over de gevaren van drugs en alcohol.

José Peters

Twee jongeren uit één dorp zijn tijdens het uitgaan slachtoffer geworden van GHB, een 'party-drug'. Zij kregen dit ongemerkt in hun drankje. Hun grote geluk is geweest dat zij met een grote groep jongeren waren. Deze groep voelt zich verantwoordelijk voor elkaar en heeft ervoor gezorgd dat de twee thuis zijn gekomen. Ter plekke hebben zij de ouders gewekt en de zorg overgedragen. De slachtoffers zijn met de ambulance naar het ziekenhuis gebracht waar GHB in hun bloed werd gevonden. Ook was er sprake van overmatig alcoholgebruik; de combinatie was levensbedreigend. Gelukkig is alles goed afgelopen. De impact in de dorpen was enorm.

Het kan iedereen overkomen

Wat konden we hiermee als catechetisch beraad? We hebben ons georiënteerd en kwamen terecht bij Tactus, een instantie gespecialiseerd in verslavingszorg en voorlichting. Tactus vindt het belangrijk om jongeren tot 23 jaar te informeren over alcohol, drugs en gokken. Samen met iemand van Tactus gaven we vorm en inhoud aan een avond voor jongeren.

De avond zag er als volgt uit: na een welkom van de pastor hield de deskundige een korte inleiding. Vervolgens vertelden de twee slachtoffers hun verhaal, aangevuld door één van de vrienden die ook uitgenodigd was. Hierna kwamen de ouders aan het woord. Heel duidelijk werd dat het iedereen, overal kan overkomen. Hoe belangrijk het is dat je niet alleen of met zijn tweeën bent, maar met een groep; dat je samen uit maar ook samen thuis komt; dat de ouders gewekt worden.

Het laatste deel van de avond werd, ondersteund door Power-Point, gewijd aan informatie over alcohol en drugs. Heel helder en duidelijk vertelde de medewerker van Tactus over de gevaren hiervan, met name voor jongeren.

Er was volop gelegenheid om vragen te stellen, zowel tussendoor als na afloop. Hierna sloot de pastor het geheel af. De vraag werd gesteld of de jongeren het een zinvolle avond vonden. Volgens alle aanwezigen was het zelfs zo zinvol dat het een jaarlijks terugkerende avond zou moeten worden.

De jongeren kregen informatie (folders, flyers en dergelijke) mee naar huis.

Jaarlijks een voorlichtingsavond

Nadat de jongeren huiswaarts waren gekeerd, keken we (de twee jongeren met hun ouders, Tactus, Parka-catechesegroep, catechetisch beraad), terug op een geslaagde avond. Het feit dat het zo'n geslaagde avond was, kwam mede doordat we binnen twee maanden na het gebeuren deze avond konden organiseren. Het persoonlijke verhaal van de twee jongeren maakte heel veel indruk. Het verhaal eromheen over de angst van de vrienden en de ouders had ook een grote impact. De manier waarop de deskundige de informatie naar voren bracht, was indrukwekkend.

Als catechetisch beraad vinden we dat er jaarlijks zo'n voorlichtingsavond met jongeren zou moeten zijn. Gelukkig hebben we binnen onze parochie niet nog eens zoiets meegemaakt. Zo'n enerverende avond als in januari zal het dan (gelukkig) niet worden, maar misschien kunnen de twee jongeren hun verhaal nogmaals vertellen. Voor mij, als moeder van één van de slachtoffers (en lid van het catechetisch beraad), is het alsof het gisteren is gebeurd...

KINDERVAKANTIES WINNEN DIACONIEPRIJS 'BROOD EN ROZEN'

Twee kindervakanties vielen in november 2008 in de prijzen bij de uitreiking van de eerste diaconieprijs van Bisdom Rotterdam 'Brood en Rozen': de kindervakantieweek van de H. Drie-eenheidparochie in Rotterdam Zuid en het kinderkamp van het wijk-pastoraat Het Oude Noorden en Crooswijk.

Het juryrapport meldde over de eerste prijs dat beide projecten betrekking hebben op Rotterdamse kinderen, verschillend in nationaliteit, cultuur, religie, leeftijd en status. Ook kinderen van ouders zonder geldige verblijfsdocumenten kunnen mee. Het zijn vooral kinderen uit gezinnen die niet met vakantie kunnen omdat het geld daarvoor ontbreekt of door de sociale omstan-

2008 nr.4

digheden in het gezin. Ouders die verslaafd zijn, denken door- gaans niet aan 'gezellig met zijn allen weg gaan'. In de zomerva- kantie zwerven deze kinderen de volle zes weken wat doelloos over straat, of hangen voor de televisie. De vakantieweek of het kinderkamp biedt ze een weeklang een goede tijd vol spelletjes, knustelen, voetballen, zwemmen, fijne vriendjes en een toffe lei- ding.

Bij het Kinderkamp in Rotterdam Zuid bestaat de leiding mede uit een groep HBO- studenten. De jury vindt het een goede vondst van de organiserende Werkgroep Diaconie van de H. Drie-een- heidparochie om deze activiteit op een stagemarkt voor HBO- studenten aan te bieden. Dit bleek een gouden greep te zijn. Bij de Kindervakantieweek in het Oude Noorden bestaat de lei- ding onder andere uit mensen die werkzaam zijn in het speciaal onderwijs. Dat maakt het mogelijk om ook enkele kinderen uit die groep mee te nemen.

De jury waardeert de enorme inzet van de vrijwilligers, en de grote betrokkenheid vanuit de parochies. Die betrokkenheid uit zich in giften in geld en in natura (slaapzak, zaklamp, tas...) in arti- kelen in de parochiebladen, en in nazorg voor de HBO-studenten door vrijwilligers van de parochies, respectievelijk onderlinge na- zorg door ervaren leden van de leiding.

De diaconieprijs werd dit jaar voor het eerst uitgereikt en bestaat uit een geldbedrag van 2.500 euro en een wisseltrofee. De twee- de prijs, een bedrag van 1.500 euro, ging naar de Parochiële Cari- tatis Instelling van de Nicolaasparochie te Zoetermeer, de derde prijs (500 euro) was voor het project Vrouwen over de drempel van de Naaldwijkse parochie St. Adrianus.

Dertig initiatieven werden voor deze prijs aangemeld die door Mgr. Van Luyn in het le- ven is geroepen als erkenning van het vele diaconale werk in de lokale geloofsgemeenschap- pen, ter bemoediging en on- dersteuning, en als inspiratie voor anderen.

Meer informatie over de Kindervakantieweek van de H. Drie-eenheid-parochie in Rotterdam-Zuid:

www.maraprojecten.nl/rotterdam/diaconieh3eenheid.html.

Meer informatie over de kinderkampen van Wijkpastoraat Het Oude Noorden en Crooswijk per e-mail: wpon.rt@hetnet.nl.

Alle aangemelde initiatieven worden kort beschreven in de brochure 'Brood en rozen. Diaconieprijs 2008 Bisdom Rotterdam'. Te bestellen bij Bisdom Rotterdam, Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam, tel. 010 - 4148213.

MAATJES VOOR KWETSBARE JONGEREN

Esther van der Panne

In diverse steden bestaan 'maatjesprojecten': een vrijwilliger vormt een koppel met iemand die goed een maatje gebruiken kan, omdat diegene geen netwerk van bekenden of familie heeft, extra steun nodig heeft om ergens op af te gaan of een beetje 'moeilijk' mens is. Zo zijn er maatjesprojecten voor (ex-)psychiatrische patiënten, voor tienermoeders en voor ama's (alleenstaande minderjarige asielzoekers). In Almere worden kwetsbare jongeren ondersteund.

Annemarie de Wit werkt bij Stichting De KIM, een katholieke instelling voor maatschappelijke activering voor de provincies Flevoland en Utrecht. Zij ondersteunt in Almere het 'supportproject voor kwetsbare jongeren'. Het begon in Almere allemaal met twee huizen voor jongeren die de aansluiting met de maatschappij dreigen te missen. Annemarie: "De Diocesane Raad voor Diaconie van het bisdom Haarlem ondersteunt telkens voor een aantal jaren de opzet van een nieuwe voorziening ergens in het bisdom. Na een vooronderzoek bleek in Almere behoefte aan opvang voor jongeren die niet zulke zware problematiek hebben dat ze al in de hulpverlening terecht zijn gekomen, maar die wel het risico lopen om af te glijden. Dat leidde tot het project 'Vivatur': Sinds 2006 zijn twee huizen geopend, waar acht jongeren voor maximaal anderhalf jaar kunnen wonen, om onder begeleiding aan doelen te werken die ze willen bereiken. Per huis is een mentor beschikbaar voor 20 uur per week. De jongeren moeten een dagbesteding hebben en betalen gewoon huur. De Stichting Kionda (Kinderen onder dak) voert dit project uit.

2008 nr. 4

Naar aanleiding van onze contacten en goede ervaringen met Kionda in een supportproject voor alleenstaande minderjarige asielzoekers in Lelystad, is toen het idee ontstaan om de opvang van Vivatur aan te vullen met een supportproject met vrijwilligers als maatjes voor de jongeren. Vooral in de laatste fase, waarin de stap naar zelfstandig wonen gemaakt moet worden, kunnen vrijwilligers in beeld komen.

We zijn toen meteen vrijwilligers gaan werven. Dat ging goed: zeventien mensen gaven zich op, tien mensen gingen in training. Maar toen bleef de vraag naar vrijwilligers uit. De jongeren die toen aan Vivatur meededen, hadden een netwerk waar ze op terug konden vallen.

Wat ook meespeelt: soms vinden jongeren het niet 'cool' om een maatje te hebben. En je kunt ze niet dwingen, het is vrijwillig."

Samen boodschappen doen

Maar in Almere zijn ook andere instellingen met projecten voor jongeren die support kunnen gebruiken. Sinds 1 januari 2008 kunnen vrijwilligers als maatje gekoppeld worden aan cliënten van SJF/De Reeve. Annemarie: "Deze Stichting werkt onder andere

Annemarie de Wit

voor kinderen en jongeren vanaf 12 jaar die een lichte verstandelijke beperking hebben.

Het begint te lopen: we hebben nu twee koppels en zes aanmeldingen. Een van de koppels, een jongen van 16 en een man van rond de 50, doet bijvoorbeeld af en toe samen boodschappen, kookt en eet dan samen.

Ook vanuit Vivatur is er op dit moment behoefte aan een of twee vrijwilligers die regelmatig in de huizen langskomen. Zo moet een huis worden opgeknapt. Dat willen de jongeren best zelf doen.

Maar het is prettig als iemand dat begeleidt. De mentoren hebben daar geen tijd voor.

De mentoren van 'Room4U', een project dat door het Leger des Heils wordt uitgevoerd, hebben ook belangstelling. Daarnaast is er een vraag van de Gemeente Almere om een buddy-project voor Antilliaanse jongeren op te zetten. In alles werken we steeds meer

samen met Humanitas in Almere, die ook een supportproject voor jongeren hebben.

Van de oorspronkelijke groep vrijwilligers zijn er vier overgebleven. Het wordt nu tijd om weer vrijwilligers te werven.”

Niet bedillerig zijn

Wat is belangrijk als je maatje wilt worden van een jongere?

“Mensen moeten een stabiel persoon zijn, lange adem hebben, een beetje flexibel zijn. En je moet je kunnen inleven in jongeren - niet bedillerig zijn, de jongeren in hun waarde laten. De lange adem heb je nodig omdat het soms een poos duurt voordat je het vertrouwen van een jongere wint.

De vrijwilligers krijgen een training en er zijn regelmatig uitwisselingsbijeenkomsten. Als er een aanvraag binnenkomt, zoek ik een vrijwilliger die bij de jongere past. Je kijkt bijvoorbeeld naar de hobbies van de jongere, naar activiteiten die hij of zij leuk vindt. De ene jongere zoekt een leeftijdsgenoot, de ander juist een ouder iemand.

Dan spreekt de begeleider van de jongere met de vrijwilliger, zo nodig (bij jongere tieners) is er contact met de ouders. Pas daarna ontmoeten de vrijwilliger en de jongere elkaar en kijken ze of het klikt.

We vragen mensen om een jaar betrokkenheid. Na ongeveer een jaar wordt de koppeling in principe afgerond. Dat is voor beide partijen duidelijk.”

Voor meer informatie: Annemarie de Wit, Stichting De Kim, Amersfoortseweg 10

3705 GJ Zeist, tel. 030-6931941,

e-mail: annemarie@stichtingdekim.nl, www.stichtingdekim.nl

Meer informatie over maatjesprojecten in het algemeen:

www.oranjefonds.nl en www.rkdiaconie.nl

2008 nr. 4

WEEKENDJES UIT VOOR MENSEN IN DE BIJSTAND

Theo Brand

“Wij zijn in 1992 begonnen met jaarlijks een gratis weekend voor mensen die langdurig in de bijstand zitten en nooit met vakantie kunnen. Met een enkele onderbreking hebben we nu veertien weekenden georganiseerd. Meer dan duizend mensen, voornamelijk vrouwen en kinderen, hebben er gebruik van gemaakt.” Aan het woord is Jan Mekelenkamp (79) uit Hengelo. Hij is coördinator van het project Even Bijtanken en winnaar van de Ab Harrewijn Prijs 2008. “Het initiatief is ontstaan via Eef van Vilsteren, nu deeltijd arbeidspastor in Twente. Als bestuurslid van De Arme Kant van Overijssel wilde hij concreet wat aan de armoedeproblemen van mensen met een uitkering doen”, vertelt de prijswinnaar, die zich snel bij het initiatief aansloot en alweer jaren coördinator is.

Stakingen

Mekelenkamp komt uit een traditioneel sociaal-democratisch gezin. Sinds mensenheugenis is hij lid van de FNV.

“In 1980 heb ik kennis gemaakt met Eef van Vilsteren. Hij was als arbeidspastor werkzaam bij Stork en Holec in Hengelo en later bij Akzo waar ik toen werkte. Sommige vakbondsleden vonden een pastor maar niets. Men dacht dat hij zieltjes zou winnen. Ik vermoedde dat het anders zat.”

“Bij Akzo hebben we elkaar goed leren kennen. Door de vakbondsstrijd en de stakingen in de jaren tachtig stonden we zij aan zij. In 1989 ben ik, na een overplaatsing, waardoor ondermeer het vakbondswerk in het bedrijf moeilijker werd, gestopt met werken en kort daarna met de VUT gegaan. Mijn contact met Eef van Vilsteren is tot op de dag van vandaag gebleven.”

Wachtlijst

Het contact tussen de vakbondsman en de arbeidspastor is de vruchtbare bodem geweest voor het initiatief Even Bijtanken. “Per weekend kunnen negentig mensen mee,” vertelt Mekelenkamp. “Hierdoor is een wachtlijst ontstaan. Dat we niet vaker per jaar een weekend hebben, heeft te maken met de nodige financiën. Nu al is het moeilijk een weekend per jaar te organiseren. En

het wordt steeds moeilijker om aan geld te komen. Het winnen van de Ab Harrewijn Prijs komt dan ook op een zeer goed moment. Het betekent dat we in elk geval in 2009 weer een weekend gepland hebben.”

De deelnemers worden aangemeld door kerken, maatschappelijk werk en minimaorganisaties. De organisatie van Even Bijtanken controleert de deelnemers niet op inkomen, zegt de prijswinnaar. “Vanuit onze ervaring merken we het wel. En vanwege de wachtlijsten mag iemand maximaal één keer per vijf jaar mee. Zo komt iedereen aan de beurt. De nodige financiën komen binnen via sponsors, kerken en donateurs. Helaas laten gemeenten en de provincie het afweten.”

Allochtonen

Jan Mekelenkamp krijgt de Ab Harrewijnprijs van jurylid Hub Crijns. “Deelnemers gaan met een dubbeldekker vanuit Henge-

lo naar Nordhorn in Duitsland waar we in het Klooster Frenswegen verblijven. We beginnen vrijdag met bingo, zaterdag gaan we met de dubbeldekker naar attractiepark Slagharen, ‘s avonds is er een spel voor de kinderen en een muziekgroep voor de volwassenen. Op zondag is er een kerkdienst met daarna een wandelpuzzeltocht. We sluiten het weekend af met een buffet.”

Mekelenkamp: “Het is dankbaar werk dat we nog jaren hopen vol te houden, mede omdat de armoede in het rijke Nederland nog lang niet is uitgebannen.”

Mocht u het project ‘Even Bijtanken’ financieel willen ondersteunen dan kunt u uw donatie overmaken naar postbankrekening 37 31 060 t.n.v. Stichting Arbeidspastoraat Twente/Even Bijtanken.

Meer informatie, per e-mail: jan.mekelenkamp@12move.nl.

Dit artikel is eerder gepubliceerd in ‘De Linker Wang’, juli 2008.

2008 nr. 4

ENERGIE UIT JE WERK

Bezoekersgroep Verliezen Verwerken Losser

Ton Kremer

(Dit artikel is eerder gepubliceerd. Ton Kremer is overleden op 12 april 2008)

In Losser zijn twee parochies: de H. Maria Geboorte en de H. Martinus. De 'Bezoekersgroep Verliezen Verwerken' is in de jaren tachtig ontstaan en werkt interparochieel. Alle leden van de groep hebben een toerustingscursus gevolgd. Het van goede wil zijn is alleen niet voldoende om dit werk goed te kunnen doen. De laatste jaren wordt deze cursus door het dekenaat verzorgd. Daarnaast is er twee maal per jaar samen met de ziekenbezoekgroep een bezinningsmiddag. Een maal per jaar is er een bijeenkomst van alle groepen verliezen verwerken in het dekenaat Twente. Ook maakt de groep deel uit van het vrijwilligersverband van de gemeente Losser. Eén keer per jaar komen alle vrijwilligers uit de gemeente samen en de bijeenkomst is bedoeld om de vrijwilligers

te motiveren en te inspireren vooral met hun werk door te gaan. "Je ontdekt dan wat er allemaal gedaan en ontwikkeld wordt en de ontmoeting heeft een toegevoegde waarde omdat deze kennis, indien nodig, in het bezoekwerk kan worden ingezet." Inmiddels is de groep ook, in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), door de gemeente ontdekt. De kerken komen in de beleidsstukken van deze wet niet voor.

De bezoekersgroep met rechts staand, pastoor Bernard Reerink. Rechts geknield in het blauw Maroesjka Slegers, profielpastor voor diaconie.

Present zijn in de weg die te gaan is

De leden van de groep bezoeken mensen die een partner of kind hebben verloren. Ook niet kerk gebonden mensen worden bezocht. Eens in de zes weken komt de groep samen om elkaar te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen. "Om te vertellen wat je

overkomt, waar je tegen aan loopt. Waar je als bezoek(st)er persoonlijk vreugde maar ook verdriet ervaart. Maar ook samen om zaken te bespreken, waar je in een gesprek tegenaan gelopen bent en waar je niet uitgekomen bent. Dit om aan de verschillende casussen te leren. De opgedane kennis kan dan weer worden gebruikt in het volgende gesprek. Eén van de pastores is hier altijd bij aanwezig om dit leerproces zo nodig te begeleiden. Dat neemt niet weg dat de hoofdtaak van de bezoek(st)er luisteren is. Dus niet het oplossen van praktische problemen. Daar zijn andere instanties voor. Dan worden de mensen ook doorverwezen. Er is wel ruimte voor een gedeeltelijke persoonlijke invulling van het bezoekwerk. Je kunt hierbij denken aan kleine attenties bij verjaardagen, met Kerst, Pasen en andere feestdagen een kaartje. Je geeft hiermee de mensen het gevoel dat ze niet worden vergeten. De privacy van de bezochte mensen is en blijft gewaarborgd.”

Op duurzaamheid gerichte werkwijze

De bezoekadressen komen van de pastorie en uit de krant. Nadat de pastores na een overlijden de nabestaanden nog twee à drie keer hebben bezocht, wordt de verdere nazorg aan de bezoekersgroep overgedragen. Dat er een ‘Bezoekersgroep Verliezen Verwerken’ is en dat aan deze groep de verdere nazorg namens de parochie is opgedragen, wordt de nabestaanden verteld. Bij de overdracht wordt ook, voor zover dat nodig is, relevante informatie overgedragen. Dit maakt het wat eenvoudiger voor de bezoek(st)er om een eerste contact te leggen.

“Zo’n eerste bezoek is toch altijd weer een spannende aangelegenheid. De families worden vanaf ongeveer drie maanden na een overlijden, gedurende twee à drie jaar eens in de zes weken bezocht. Na twee jaar worden de bezoeken, afhankelijk van de opgebouwde relatie, langzaam afgebouwd. De eerste maanden na een sterfgeval komt er vaak nog veel bezoek of moeten er nog veel praktische zaken worden geregeld. Daarna wordt het vaak stil en wordt een bezoek vaak wel maar soms ook niet op prijs gesteld. Het wil ook nog wel eens voorkomen dat na de eerste bezoeken door de mensen wordt verteld dat ze het contact met de parochie missen. Eigenlijk bedoelen ze dan dat ze liever hebben dat de pastoor in plaats van een bezoek(st)er op bezoek komt. Als de pastoor dan nog één keer op bezoek gaat, dan zijn de mensen helemaal opgelucht en blij. Daarna kun je weer als bezoek(st)er met de mensen verder. Als bezoeker heb je in die zin ook een signalerende functie. Ook wordt de nodige aandacht besteed aan

kinderen van wie de laatste ouder is overleden. Wonen de kinderen buiten Losser, dan wordt gebruik gemaakt van het contact-adres. Dit wordt altijd zeer gewaardeerd.

Wanneer een regelmatig bezoek op prijs wordt gesteld kan het gebeuren dat er soms zaken aan de orde komen waarvoor men de kinderen wil sparen. Als bezoek(st)er ben je een passant, je komt en je gaat. De mensen geven je hun verhaal mee. Zij vinden het prettig dat er iemand naar ze geluisterd heeft. Dat hun verhaal bij die persoon veilig is. Dat het nooit verder wordt verteld. Maar dat zij er, als dat nodig is, later wel zelf op terug mogen komen. Het vertrouwen dat mensen je in dit soort gesprekken schenken is onvoorstelbaar. Je haalt zoveel energie uit dit werk zodat je het jaren kunt volhouden.”

Dit praktijkvoorbeeld is overgenomen uit ‘Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?’, een eenmalige uitgave ter gelegenheid van de Ariënsprijs voor Diaconie 2007. Dit boekje is te downloaden van www.aartsbisdom.nl (klik op ‘publicaties’ en dan op ‘diversen’). Correspondentieadres voor de Ariëns Prijs voor Diaconie: p/a Dijnseburg, Amersfoortseweg 10, 3705 GJ Zeist.

WEBTIPS

www.seniorenpastoraat.nl: het Seniorenpastoraat .

www.adoptagranny.nl project dat ouderen in ontwikkelingslanden een menswaardige oude dag wil geven.

www.uniekbo.nl: de landelijke Unie KBO.

www.2aantafel.nl: project van het Rode Kruis district Amsterdam, waarbij jongeren (van 18-40 jaar) gekoppeld worden aan een oudere die behoefte heeft aan contact. Eén keer per maand gaan zij samen boodschappen doen, koken en eten.

www.zonnebloem.nl: huisbezoek , dagactiviteiten en vakanties voor mensen met een fysieke beperking.

www.smsvakanties.nl: vakantieperiodes voor ouderen (ook voor ouderen die zorg nodig hebben, voor ouderen met een mantelzorger).

www.hetvakantiebureau.nl: vakanties voor ouderen en voor mensen met een fysieke beperking.

www.dederdekerk.nl: nieuwe missionaire website met o.a. informatie over alle hongerdoeken, gebeden, de missionaire encyclopedie, nieuws uit de derde wereld.

NIEUWS

Duurzaamheidsspecial: Op het leven

Klimaatverandering houdt steeds meer mensen bezig. Vaak klinkt de roep om een 'Tikkie Terug' te doen in energiegebruik. De duurzaamheidsspecial 'Op het leven' kiest voor een 'Tikkie Fundamenteler'. De special kiest voor duurzaamheid en daagt lokale geloofsgemeenschappen uit om het leven uitbundig te vieren. De special biedt een doordenking van duurzaamheid vanuit sjaloom en hoop. Ze blijft niet steken in grote woorden en mooie foto's, maar geeft ook nuchtere en concrete handvatten voor de lokale geloofsgemeenschap. Meet ook hoe duurzaam jouw geloofsgemeenschap al is met de quick scan. Verder columns van o.a. bisschop Van Luyn en RTL-nieuwsweerman Reinier van den Berg, gespreksvragen en een duurzaam recept van culinaire dominee Han Wilmink. Op de nieuwe website www.duurzamekerk.nl vindt u nog meer duurzame ideeën. De 'quick scan' is daar ook te downloaden.

'Op het leven' kost 2,50 €, plus 1,76 verzendkosten en is te bestellen bij Stichting landelijk bureau DISK, Luijbenstraat 17, 5211 BR 's Hertogenbosch, tel. 073-6128201, e-mail: info@disk-arbeidspastoraat.nl

Armoede Live!

Armoede Live! analyseert armoede in de rijke samenleving. Vijf maatschappelijke trends staan centraal. Deze trends raken alle mensen, maar treffen mensen met een beperkt inkomen onevenredig hard. Voor hen zijn de poorten tot consumptie gesloten. Het doel van Armoede Live! is deze armoede in de rijke samenleving zichtbaar en hoorbaar te maken. Tien Nederlanders vertellen openhartig over hun leven en over hun kortsluiting met de welvaart in Nederland. Door hen komen we te weten wat armoede is en wat trends doen met mensen met weinig inkomen.

Armoede Live! bestaat uit een website, en een boek met film en een Zeeuwse special. Het boek, inclusief dvd, kunt u bestellen bij de boekhandel of per e-mail via: info@stichtingclip.nl; per telefoon: 06-420 920 30 of per post via: Stichting CliP o.v.v. Armoede Live! Postbus 133, 3500 AC Utrecht. Prijs: € 14,90 exclusief verzendkosten. Film en audiotour zijn ook te vinden op www.stichtingclip.nl.

2008 nr. 4

Kerk en financiële crisis

De financiële kredietcrisis is kerken en kerkelijke instellingen niet ontgaan. Kerken hebben gereageerd en ze hebben geprobeerd een manier te vinden om met deze wereldwijde crisis om te gaan. Op de websites www.disk-arbeidspastoraat.nl en www.armekant-eva.nl vindt u een selectie uit deze reacties uit de kerkelijke wereld. De teksten zijn te gebruiken voor bezinning, gesprek en handelen. Alle teksten kunt u downloaden.

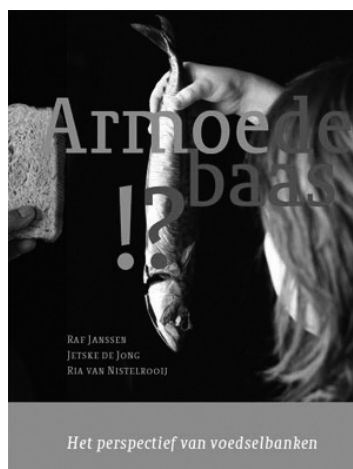
Armoe de baas

'Armoe de baas!?' Het perspectief van voedselbanken' is geschreven door Raf Janssen, Jetske de Jong, Ria van Nistelrooij. Illustrator Stef Ringoot zorgde voor 20 cartoons.

Welke lessen zijn er te trekken uit het bestaan en de werkwijze van voedselbanken? 'Armoe de baas' doet ook aanbevelingen aan overheden, kerken en organisaties hoe zij armoede kunnen voorkomen.

Het boek is te bestellen door € 10,00 (prijs is inclusief porto) over te maken op postbanknummer 4270067 ten name van Stichting CliP. Onder vermelding van 'Voedselbank' en uw adresgegevens.

Op 28 februari van 10-13 uur is in Utrecht (Vredenburg 19) een bijeenkomst over 'Armoe de baas'. Daar wordt ook het nieuwe Dossier Armoede in Nederland 2009 van de Arme Kant van Nederland/EVA gepresenteerd. U kunt zich opgeven voor deze ochtend bij de Arme Kant van Nederland/EVA, tel 073 - 612 1939, e-mail: info@armekant-eva.nl.

Jongeren en het Israëlisch-Palestijns conflict

HolySwitch.nl is een nieuwe website voor jongeren met toegankelijke informatie over het Israëlisch-Palestijns conflict: filmpjes, Engelstalige weblogs van Israëlische en Palestijnse jongeren, een online spel over het leven langs de muur die Israël en Palestina van elkaar scheidt. De website bevat veel achtergrondinformatie over de verschillende religies en het conflict, zodat jongeren hier gebruik van kunnen maken voor bijvoorbeeld een werkstuk. De website is tot stand gekomen door samenwerking van Kerk in Actie, JOP en de IKON.

Ga naar www.holyswitch.nl.

MARGA KLOMPÉ STICHTING

Prijswinnaars gezocht

De Marga Klompé Stichting kent jaarlijks drie prijzen toe van elk ? 2.500 voor projecten en/of studies, door vooral jonge mensen, die bijdragen aan menselijkheid, gerechtigheid, vrede, en emancipatie van achtergestelde groepen in kerk en samenleving. De projecten (initiatieven die op de praktijk gericht zijn) of studies (zoals academisch proefschrift of essay) moeten toegankelijk zijn voor een breed publiek.

Om te weten of uw project in aanmerking, komt leest u de richtlijnen die u kunt downloaden van de website, daar vindt u ook het aanvraagformulier. De aanmeldingstermijn sluit op 31 maart 2009. De datum van de 21e editie van de prijsuitreiking wordt later dit jaar bekendgemaakt.

Marga Klompé, eerste vrouwelijke minister van Nederland, was een markant baken in haar tijd. Met grote persoonlijke inzet streed zij voor menselijkheid, gerechtigheid, vrede en voor emancipatie van de vrouw in kerk en samenleving. De Marga Klompé Stichting wil de herinnering aan deze bijzondere vrouw niet alleen levend houden, maar ook vruchtbaar maken.

Marga Klompé Stichting, Postbus 16334, 2500 BH Den Haag.
Tel: 070 – 3136800, mks@justitiaetpax.nl www.margaklompe-stichting.nl

2008 nr. 4

Droom met de hand aan de ploeg

**Droom van vriendschap
voor de rest van je dagen.
Droom van afwezigheid
van alles wat scheidt.**

**Droom van een leven
in goede gezondheid.
Droom dat armoede
niet meer bestaat.
Droom van het beste
voor heel je familie.
Droom dat kleuters
weer oud kunnen worden.**

**Droom van een tijd
zonder oorlog en strijd.
Droom dat het goede
gedaan kan worden.
Droom van zorg
voor de wereld en elkaar.
Droom van de liefde
en droom van de vrede.
Droom dat gerechtigheid overal heerst.**

**Maar als je droomt,
droom dan niet in je bed.
Droom met de hand
aan de ploeg.
En bid,
dat God je kracht geeft,
genade en moed, te bidden,
te werken en te sterven
voor je droom.**

Zuid-Áfrika

*Uit: Wereldwijd Brevier 2.
Bijeen. Den Bosch. 1986*